

Kształcenie uczniów zdolnych - proponowane metody i formy pracy

Uczeń zdolny potrzebuje indywidualizacji w procesie nauczania. Ważnym zadaniem nauczyciela jest tworzenie programów, projektów i propozycji ciekawych zajęć, rozwijających zdolności uczniów o ponadprzeciętnym potencjale w codziennej pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Wybór form i metod pracy powinien być zawsze poprzedzony identyfikacją, obserwacją, zebraniem wywiadu i diagnozą zdolności.

I. Metody i formy pracy na lekcji

- duża indywidualizacja
- prowadzenie fragmentów lekcji przez ucznia
- możliwość realizacji innych treści, materiału pogłębiającego i poszerzającego oraz treści z dziedzin pokrewnych
- różnicowanie prac klasowych i domowych
- swoboda w wyborze formy i treści pracy
- planowanie przez ucznia swojego rozwoju
- korzystanie z konsultacji
- realizacja treści w sposób holistyczny, interdyscyplinarny
- udział w pracach badawczych, eksperymentach, projektach
- dbałość o kształcenie kompetencji kluczowych
- wykorzystywanie bogatych i zróżnicowanych źródeł informacji
- rozszerzanie i pogłębianie materiału o treści z wyższego etapu edukacyjnego
- ...

Wzbogacanie

- pionowe (poszerzanie wiedzy)
- poziome (pogłębianie wiedzy)

Akceleracja (przyspieszanie)

- wcześniejsze rozpoczynanie nauki
- podwójna promocja
- promocja śródroczna
- szybsze „przerabianie” materiału

Grupowanie

- tworzenie specjalnych ciągów klas wg poziomów zdolności

Indywidualizowanie pracy z uczniem zdolnym

- indywidualny tok nauki
- indywidualne programy nauczania
- indywidualny Plan Działań Wspierających
- konsultacje, doradztwo, tutoring, mentoring
- współpraca z mentorami, ekspertami (np. współpraca z uczelniami), instytucjami (np. Młodzieżowe Domy Kultury), programami (np. programy i projekty organizacji pozarządowych)

Poszerzanie treści

- prowadzenie nauczania na wyższym poziomie
- poszerzanie zakresu lektur,
- prowadzenie dyskusji
- przygotowywanie przez ucznia opracowań problemów otwartych o znaczeniu krajowym lub międzynarodowym (np. *Przypuszczalne źródła energii w przyszłości, Wzrost populacji ludzkiej, Zanieczyszczenie środowiska* itp.)

Rozwijanie zdolności poprzez:

- konkursy, olimpiady, turnieje, kluby dyskusyjne, fora internetowe, projekty...
- przyspieszenie w nauczaniu nauki jednego lub więcej przedmiotów szkolnych i uczęszczanie przez ucznia na tego typu zajęcia ze starszą klasą lub w grupie różnowiekowej,
- nauczanie specjalne: zindywidualizowany plan lekcji i zajęć pozalekcyjnych, nauczanie poza systemem klasowo-lekcyjnym,
- korzystanie z rozszerzonego programu nauczania, klasy specjalne, szkoły np. GiLA w Toruniu,
- dodatkowe zajęcia specjalistyczne.

II. Indywidualny tok nauczania

1. Działania diagnostyczne (mnogość narzędzi diagnozy)
2. Wybór opiekuna (występującego w roli tutora, mentora i sojusznika)
3. Tworzenie indywidualnych programów nauczania
4. Współdziałanie ucznia w planowaniu ścieżki rozwoju – dążenie do coraz większej autonomii młodego człowieka

5. Wykorzystywanie „szybkich ścieżek” – akceleracja
6. Wykorzystywanie potencjału osób spoza szkoły (np. trener, instruktor, nauczyciel ze szkoły wyższego etapu edukacyjnego, nauczyciel akademicki, ...)
7. Pomoc w nawiązywaniu przez ucznia współpracy z placówkami, które mogą wspierać jego rozwój w ramach indywidualnego toku nauczania (np. wyższe uczelnie, domy kultury, szkoły artystyczne, instytucje pozarządowe ...)
8. Organizowanie psychologicznego wsparcia dla ucznia i jego rodziców/opiekunów prawnych
9. Dbłość o rozwijanie kompetencji psycho-społecznych ucznia.
10. Wsparcie finansowe (stypendium, środki na prowadzenie prac badawczych, itp.)
11. Konsultacje
12. Zapewnienie udziału w projekcie, eksperymencie, badaniach naukowych (zgodnie z profilem uzdolnień, włączanie w pracę zespołową)
13. Prezentacja osiągnięć ucznia (publikacje np. prac badawczych, wernisaże, koncerty, prezentacje medialne...)

III. Indywidualny program nauczania

1. Podstawa programowa z przedmiotu/przedmiotów punktem wyjścia do stworzenia programu
2. Diagnoza
3. Praca zespołu nad skonstruowaniem programu (przy współudziale ucznia, jego prawnych rodziców/opiekunów, innych nauczycieli, ...)
 - ustalenie zasad realizacji programu indywidualnego – zgoda na realizację na piśmie: ucznia, rodziców, nauczyciela opiekuna, do zatwierdzenia przez dyrektora szkoły
 - uwzględnienie elastyczności i wariantowości w realizacji
 - dbłość o holistyczny wymiar edukacji ucznia
 - dobór najefektywniejszych form i metod pracy (zgodnie z diagnozą typu inteligencji/kanałów sensorycznych, itp.)
 - atrakcyjny i realny harmonogram zajęć, uwzględniający zajęcia poza klasą i poza szkołą (współpraca z instytucjami oświatowo-kulturalnymi, uczelniami, ciekawymi ludźmi, mentorami, ekspertami, wymiany międzynarodowe, obozy...)
 - stosowanie motywującego systemu oceniania, w tym ocenianie kształtujące
4. Prezentowanie osiągnięć ucznia

5. Monitoring i ewaluacja (w celu doskonalenia realizacji)
6. Współpraca z rodzicami, nauczycielami i innymi osobami pracującymi z uczniem
7. Dbałość o harmonijny rozwój ucznia, dobre relacje z rówieśnikami

A. Zajęcia pozalekcyjne

- klasy autorskie
- koła zainteresowań
- zajęcia z twórczości, kreatywnego myślenia, własnego rozwoju np. autoprezentacji, coachingu, zarządzania własnym potencjałem
- realizacja projektów (w tym: badawczych, interdyscyplinarnych)
- koła naukowe
- obozy naukowe
- seminaria, konferencje prowadzone dla zdolnych we współpracy (np. szkoły i samych zdolnych z uczelniami wyższymi – studenckimi kołami naukowymi – realizacja wspólnych projektów badawczych)
- udział w konkursach, zawodach
- panele dyskusyjne

B. Zajęcia pozaszkolne

- zajęcia na wyższej uczelni
- wolontariat studencki
- udział w studenckich kołach naukowych
- uczestniczenie w zajęciach instytucji kulturalno-oświatowych np. PAN
- udział w olimpiadach, festiwalach naukowych, artystycznych
- korzystanie z oferty specjalistycznych centrów wspierania zdolności w kraju i za granicą
- udział w spotkaniach z Top-Talentami ze świata biznesu – wsparcie w zaplanowaniu ścieżki kariery zawodowej, podzielenia się wiedzą dotyczącą rozwoju, wewnętrznego motywowania

Czego potrzebuje uczeń zdolny?

- wsparcia psychologicznego i pedagogicznego
- odpowiedzialnego opiekuna – mentora, tutora, przewodnika
- dużej, rozumnej swobody w działaniu
- udziału w planowaniu ścieżki rozwoju
- wsparcia finansowego (kryteria nie tylko socjalne)

- motywowania do pracy przez ocenianie i możliwość prezentowania osiągnięć uczniów
- współpracy opiekuna z rodzicami, innymi nauczycielami, pedagogiem, psychologiem, osobami spoza szkoły pracującymi z uczniem
- dbałości o jego rozwój osobisty